

Téli trilógia

I.

A postás mindig kétszer csönget

Nehéz megjósolni, hogy mi fogja mellbe vágni az embert. Hogy mi jut eszébe hajnali álmaiban. Nekem most ez a különös kijelentés. Hogy a postás mindig kétszer csönget. Franciául kellene ideírnom. De hát a *Le facteur sonne toujours deux fois* mondatnak nem sok keresnivalója ebben a magyar szövegben.

Akkor, tizenkét évesen nem is értettem, hogy mit jelent. Ültünk a Grand Place sarkában működő modern moziban, Lise, a belga lányka szerette a szerelmes filmeket. Már elmúlt tizennyolc éves, és valahol Spanyolországban élt a vőlegénye. Ő pedig itt várt rá, Valloniában, és velem, a magyar kislánnyal nézte az ilyen fura filmeket.

Felkelek, megnézem újra, hetvennél több év elteltével. Most sem értem, csak az első felét. Most azért, mert a tévé képernyőjén angol nyelvű a szöveg. Mégis, jól emlékszem minden jelenetére. A kallódó figura, akit egy vén vendéglős befogad. Az öregnek álomszép asszony a felesége. Gitározgat, énekel neki. A két fiatal pedig meg akar szabadulni tőle. Én nem, megszerettem ezt a gitározó öreget.

1947-et írunk, engem is befogadtak a belgák. Ez itt a családom. Lise, a szőke lányka különben sem hozzám illő. Őt csak reménytelenül szerethetem.

Megyünk hazafelé, kéz a kézben. Lépegetünk a Grand Place macskakövein. Végig a szűk sikátoron, ami fogadott szüleim házához vezet. Hallgatunk. Tél van, leszáll a köd. Lise a vőlegényére gondol, akit nem lát viszont tavaszig. Én pedig rá, akinek fogom a kezét, és akit reménytelenül szeretek.

És akit most ez a fura film, a postás csengetése eszembe jutatott.

Lise már fél évszázada nem él. Néha egy ilyen hajnali álom az első szerelem.

II.

Kétéves menyasszonyom

Gyerekeimről sok mindent megírtam. Csak évek múltán tűnik fel egy-egy fehér folt. Valami, ami kimaradt. Veronika kislányomról például leírtam egyik első, legelső emlékemet. Kislányom talán négy-öt éves, amikor a Simca gyár átadja neki – igen, neki! – új, áramvonalas gépkocsimat.

Most pedig egy, ennél az autóvásárlásnál is régebbi közös emlékünk is eszembe jut. Akkor már elmúlt hét év a forradalom óta, és én még mindig nem mehettem haza. Elhatároztuk, hogy francia feleségem látogatja meg a vasfüggöny mögött élő magyar családomat.

Ketten indultak útnak, mert ötéves kisfiam, Michel is vele ment. Én otthon, Strasbourgban őriztem a házat, és kislányom, Veronika is velem maradt.

Akkor kaptam a hírt: Ákos barátom a szomszédos Fuldában, Németországban volt amerikai katona. Annak idején, a vasfüggöny mögött, az ő húga, Baba volt a menyasszonyom. És hát ez a lány most váratlanul megérkezett. Én pedig mi más tehettem, felöltöztettem Verát, és útnak indultunk, a tizenöt lóerős Citroënemen.

Nagy találkozás volt. Ákos, katonai egyenruhában, Baba, hét éve elhagyott menyasszonyom. Róla csak az jut most így hirtelen eszembe, hogy mindig esővízzel mosta a haját. Fáradtnak tűnt, furcsán megöregedett. A feleségem illatos asszonyka volt, ő pedig nem használt testápolószereket.

Az, hogy hozzám jött, csak most jut eszembe. Talán úgy képzelte, véglegesen. Hogy mennyi időt maradtunk együtt? Talán egy hetet. De az is lehet, hogy csak két-három napot. Baba elmondta az életét. Könyvelő volt, vidéken dolgozott. Sűrűn leveleztünk, én verseket küldözgettem neki. Szomorú búcsúverseket.

Ott, Fuldában keveset beszéltem. Talán csak azt mondtam el, amit mindenkinek. Hogy milyen nehéz a munkám, és hogy milyen keserves az idegen.

Az utolsó este Ákos, a miliciszta ünnepi vacsorát rendezett. Emlékszem, apró lánykám szájába én tördeltem a sok ízes falatot.

– Lefekteted? – kérdezte a pezsgő után barátom.

Bevittem Veronikát a szobámba. Talán azt képzeltem, hogy gyorsan elfog aludni a gyerek. Nem így történt.

– Pupus! – könyörgött mellettem az ágyban. Mert már akkor – és azóta is – ezen a becenéven szólított. – Pupus! Mesélj!

És jöttek, egyik a másik után, a sokszor hallott, jól ismert történetek.

Azután, akármilyen hihetetlen, én, az apa aludtam el kétéves kislányom lágy, langyos karjaiban. Rémlik, hogy Ákosék még benyitottak a szobába, de lehet, hogy ezt is csak álmodtam.

Másnap pedig felkerekedtünk, és útnak indultunk Strasbourg felé a ropogó, havas utakon. Aznap már Budapesten is felszállt a vonatra francia asszonyom.

A bázeli pályaudvaron vártuk őket.

– Milyen volt? – kérdeztem könnyek között.

– Majd elmesélem! – felelte sírva a francia asszony.

– És ti? – kérdezte.

Németországot elmeséltem én is. Hogy megszállta a „boche”-okat egy ötvenhatos magyar katona. De azt nem mondtam el, hogy kétéves lánykám karjaiban felejtettem el Babát, magyar menyasszonyomat.

III.

Este a vurstliban

Fehér foltokról szoktam beszélni, ha csak később jut eszembe egy részlet, amit aztán gondosan besatírozok. De mi van, ha nemcsak fehér, hanem bizonytalan is ez a folt? Zavaros, megbízhatatlan? Álmodtam volna? Lehetetlen. Én csak megtörtént dolgokról álmodom.

Ami most forog a fejemben, ötven éve történt. Egy ködös, téli napon. Útközben: repülőtereken, pályaudvarokon. Leírom, saját használatra, magamnak. Aztán pedig lesz, ami lesz. Legfeljebb eldobom.

Kisfiammal éltünk, egy trópusi szigeten. Ma sem értem, hogy a francia asszony hogyan bízhatott rám egy alig hatéves, óvodáskorú gyereket.

Jól megvoltunk kettesben. Vince a Casita del Sol – a Napsugárka – nevű óvodába járt, és a szigetvilágban nincsenek telek.

A szomszédunkban a Szőrényi család lakott, és náluk is volt egy fiacskámmal egykorú gyerek. Ott, Évánál és Don Juliónál töltöttük az estét, jó volt ilyenkor messze az óhazától ez a magyar környezet.

De aztán beköszöntött a karácsony. A vakáció, az iskolai szünet. Mi pedig felkekedtünk, hogy odaát, a család másik felével töltsük az ünnepeket. Burgundiában élt feleségem, kislányom és nagyfiam. Hogy mi ketten hiányoztunk-e nekik, nem tudom. De Vince egyre többet emlegette a mamáját. Én is a feleségemet.

És itt kezdődik az én történetem.

*

Mert eddig minden világos. Gyanítom, hogy későn néztem jegy után, mert már kint, a repülőtéren elkezdődtek a bajok. A British-nek nem indult London felé a szokásos légi járata. Mi ketten pedig menni akartunk minden áron. Szőrényiék már elbúcsúztak, nekik nem élt túl a Pocsolyán rokonuk.

Hogyan, hogyan nem, egy osztrák járaton találtak nekünk két helyet. Itt, az Austrian Airlines gépében már minden tétova és zavaros. A légikisasszonyok nem angolul, németül beszéltek. Valami sűrű, nagy boldogság ömlött végig rajtam, miközben hallgattam a régi, jól ismert bécsi akcentusukat. Ide már egészen közel volt Magyarország. És az Óhaza a jelek szerint még a burgundi családnál is jobban hiányzott nekem.

Landoltunk. Kisfiam félálomban repülte át az óceánt. Azt képzelte, hogy ez itt már francia föld, mi pedig itthon vagyunk.

Furcsa érzés volt a trópusi nyárból átrepülni a télbe. Innen most már visszafelé kerestünk egy légi járatot. Bele kellett törődnöm, hogy aznap este Bécsben mara-

dunk. Szürke téli délután volt, korán sötétedett, és én bevitettem a Rathausplatzra didergő kisfiamat.

Elmúlt húsz év is, mióta utoljára jártam itt. Tél volt akkor is, sorban álltunk a francia követség előtt, *flüchtlinge*: menekült magyarok. A fülünkben még ott zúgott, vibrált az eltiport forradalom hangja.

A Városháza előtt most vidám párocskák korcsolyáztak, és ütemes sramlizene szólt. És mint egy hollywoodi filmben, havazott.

– Tudsz korcsolyázni? – kérdeztem a fiamat. – Na, gyere! – biztattam. – Itt az alkalom! Én most majd megtanítalak!

*

Annyi idős lehettem, mint ő, amikor utoljára korcsolyáztam. A Tabánba, a Fürj utca tenispályáihoz vitt le minket anyánk. Lent, a téren itt is zene szólt, és vidáman bukdácsoltak a gyerekek.

„Este, ha a vurstliban tánczene szól...” Most is hallom a dalt. „Hej, diridiri, hej diridiri dengó!” Anya felerősítette a korcsolyámat, és útra bocsájtott. Úgy, mint most én is Vincét. Emlékek kavarnak. Tankok dübörögnek, figyelem csetlő-botló kisfiamat.

Este még beültünk egy kávézóba, talán még ettünk is valamit. Másnap sikerült visszajutnunk Zürichig, onnan pedig tovább, Autun felé, nyilván egy bérelt gépkocsiban.

Most, fél évszázaddal később, karácsonyeste felhívtam a fiamat. Ezt a régi utunkat kérdeztem tőle. De hiába faggattam, Vince még az első korcsolyázására sem emlékezett. Végül is elbúcsúztunk, és letettem a kagylót. Álom lett volna ez az út? Álmodtam volna, hogy egyszer ötven éve Bécsben korcsolyáztunk a Városháza előtt?

Autunben fent, a katedrálisban voltunk éjféle misén. A szertartásokhoz feleségem ragaszkodott. Hideg éjszaka volt, sűrűn havazott. Soha nem felejtettem el ezt a zavaros repülőutat.